Відокремлення узгоджених 1 неузгоджених означень

Мета: закріпити в учнів знання про означення та його види; сформувати знання випадків відокремлення узгоджених та неузгодженних означень; навчити учнів відокремлювати узгоджені та неузгодженні означення.

ПОНЯТТЯ ПРО ВІДОКРЕМЛЕННЯ

•ВІДОКРЕМЛЕНИМИ називаються члени речення, які мають особливе смислове навантаження.

•Містять в собі додаткове повідомлення.

•Відокремленими можуть бути тільки **ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ**.

•В усному мовленні вирізняються паузою, на письмі виділяються комами, рідше тире.

ВІДОКРЕМЛЕНІ ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

- узгоджені
- неузгоджені

ДОДАТКИ

ОБСТАВИНИ

Відокремлені означення

Для початку повторимо раніше вивчений матеріал про означення як другорядний член речення

Пригадаймо:

Означення - другорядний член речення, що вказує на ознаку предмета і відповідає на питання який? чий? котрий?

Означення

Узгоджене

Означення виражене такими частинами мови, які здатні змінювати рід, число, відмінок відповідно іменника, з яким сполучаються

Неузгоджене

Означення виражене такими частинами мови, які не підлаштовуються під граматичну форму іменника, з яким сполучаються.

Узгоджене означення

Виражене:

1. Прикметником

```
Козака (ч.р., одн., Р.в.) — — сміливого (ч.р., одн., Р.в.) 
3 квітами (мн., О.в.) — запашними (мн., О.в.)
```

2. Дієприкметником

Дівчина (ж.р., одн., Н.в.) засмучена (ж.р., одн., Н.в.)

3. Деякими займенниками:

Біля хати (ж.р., одн., Р.в.) **жожної, нашої** (ж.р., одн., Р.в.)

4. Порядковими числівниками:

Біля хати (ж.р., одн., Р.в.) **— першої, ∂ругої** (ж.р., одн., Р.в.)

Неузгоджене означення

Виражене:

- 1.Прислівником (незмінна частина мови): кава (яка?) по-американськи
 - 2. Іменником з прийменником (іменник змінити рід не може): сукня (яка?) в горошок
- 3. Інфінітивом (незмінна форма дієслова): мрія (яка?) подорожувати

Поняття **«відокремлене означення»** означає **- відділене комами**, рідше **- тире**:

Наприклад:

Вона, стримана й чемна, була дуже вродливою з лиця.

ВІДОКРЕМЛЕНІ ОЗНАЧЕННЯ

УЗГОДЖЕНІ

НЕУЗГОДЖЕНІ

виражаються:

ПРИКМЕТН ИКОМ:

Батько, веселий та дужий, сидів на кормі. ДІЄПРИКМЕТ НИКОМ:

Обігріте й нагодоване, пташеня затріпотіл о крильцями.

ДІЄПРИКМЕТ НИКОВИМ ЗВОРОТОМ:

Озеро, оточене густими кущами, було не широке, а довге. ІМЕННИКОМ З ПРИЙМЕННИ КОМ

У червоному платті в горошок, весело крокувала вулицею Ліда. ІНФІНІТИВ ОМ

Це вже звичка була така – поговори ти.

Для відокремлення ВАЖЛИВО:

1. Чим виражене означення

- прикметник,
- дієприкметник,
- дієприкметниковий зворот,
- іменник у непрямих відмінках,
- інфінітив
- 2. Кількість означень (одне, кілька)
- 3. Чим виражене означуване слово

(іменником чи займенником)

4. Місце означення щодо означуваного слова

(перед ним, після чи віддалене)

РОЗГЛЯНЕМО ВІДОКРЕМЛЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ, ВИРАЖЕНЕ

ДІЄПРИКМЕТНИКОВИМ ЗВОРОТОМ

ЗАУВАЖТЕ, при звороті ОЗНАЧУВАНИМ СЛОВОМ (ОС) -

може виступати

ІМЕННИК або ЗАЙМЕННИК

Пригадаймо:

ЩО НАЗИВАЮТЬ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИМ ЗВОРОТОМ?

Пригадаймо: День , <u>залитий сонячним</u> <u>теплом</u>, поволі згасав.

Відокремлене означення «залитий сонячним теплом» виражене дієприкметниковим зворотом:

Залитий - дієприкметник (бо відповідає на <u>питання прикметника</u> (який?), але утворений <u>від дієслова</u> – <u>залити</u>)

Дієприкметник залитий має при собі залежні слова (залитий (чим?) теплом (яким?) сонячним) – тож це дієприкметниковий зворот.

Слово «**день**» – **означуване слово,** бо означення **(залитий сонячним теплом)** вказує на <u>його</u> ознаку і <u>від нього ж</u> залежить:

День (який?) залитий сонячним теплом

Правило № 1

ОС, дієприкметниковий зворот

ВІДОКРЕМЛЮЄМО, якщо дієприкметниковий зворот стоїть після означуваного слова (ОС- ІМЕННИК):

Дівчата

, <u>заквітчані яскравими вінками</u>, йшли до річки. НЕ ВІДОКРЕМЛЮЄМО дієприкметниковий зворот, що стоїть перед означуваним словом (ОС - іменник)

Заквітчані яскравими вінками дівчата йшли до річки.

АЛЕ: 1)

ВІДОКРЕМЛЮЄМО,

якщо дієприкметниковий зворот <u>перед</u> означуваним словом і має обставинний відтінок (чому? з якої причини?)

Заклопотана хатніми справами, Катря не помітила (чому?), що вже вечір.

Не помітила (чому?), бо була заклопотана хатніми справами

АЛЕ: 2)

ВІДОКРЕМЛЮЄМО,

якщо дієприкметниковий зворот стоїть <u>перед</u> означуваним словом , <u>АЛЕ віддалений</u> іншими словами

Заквітчані яскравими вінками, йшли до

річки

дівчата

Правило № 3

ВІДОКРЕМЛЮЄМО ЗАВЖДИ,

якщо при дієприкметниковому звороті означуване слово - ОСОБОВИЙ ЗАЙМЕННИК (в препозиції і постпозиції !!!)

Вони

, заквітчані яскравими вінками

йшли до річки.

Заквітчані яскравими вінками,

вони

йшли до річки.

Особові займенники: я, ти, ми, ви, він,

вона, воно. вони

РОЗГЛЯНЕМО ВІДОКРЕМЛЕНЕ <u>УЗГОДЖЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ</u>, <u>ВИРАЖЕНЕ</u>

<u>ПРИКМЕТНИКОМ чи ОДИНИЧНИМ</u> <u>ДІЄПРИКМЕТНИКОМ</u>

(при цьому важлива їх <u>кількість</u>)

ЗАУВАЖТЕ, при них <u>ОЗНАЧУВАНИМ</u> <u>СЛОВОМ (OC)</u> — може виступати

ІМЕННИК або ЗАЙМЕННИК

Правило № 1.

ВІДОКРЕМЛЮЄМО

означення (прикметники), що стоять <u>після</u> <u>означуваного слова-</u> <u>іменника</u>, перед яким уже є прикметник.

Нарешті розщедрилось **тепле сонце,** усміхнене, яскраве.

АЛЕ:

Якщо <u>означення перед</u> означуваним словом <u>відсутнє, то відокремлюємо за бажанням автора</u>

Нарешті розщедрилось **сонце**, усміхнене, яскраве. Або:

Нарешті розщедрилось сонце усміхнене, яскраве.

Правило № 2.

ВІДОКРЕМЛЮЄМО

означення (прикметники), що стоять як <u>після</u> так і <u>перед означуваним словом-</u> <u>особовим займенником</u>.

Вона, стримана й чемна, була дуже вродливою з лиця.

Стримана й чемна, вона була дуже вродливою з лиця.

Стримана й чемна, була вона дуже вродливою з лиця.

ВІДОКРЕМЛЮЄМО

означення (прикметник), <u>віддалене іншими словами</u> від означуваного слова

Зорі спадали з неба, білі й непрозорі.

Неузгоджене означення

Виражене ІМЕННИКОМ З ПРИЙМЕННИКОМ

Учервоному <u>платті</u> в горошок, весело крокувала вулицею Ліда.

відокремлюємо ЗАВЖДИ Виражене **ІНФІНІТИВОМ**

ВІДОКРЕМЛЮЄМО ТИРЕ НЕ ВІДОКРЕМЛЮЄМО

Якщо перед означенням (інфінітивом) <u>можна</u> поставити **а саме:**

Це вже звичка в мене така — поговорити.

Якщо перед означенням (інфінітивом) <u>НЕ можна</u> поставити а саме: Стала наближатися година вирушати

в дорогу.

Домашнє завдання:

- 2). Перебудуйте речення так, щоб невідо<mark>кремлені</mark> означення стали відокремленими
- 1. Скована морозом земля покрилася білим снігом.
- 2. Замазане зелено-бурими хмарами високе небо припало до землі.
- 3. На прикритих снігом ланах де-не-де бовваніє почорнілий бур'ян.
- 4. Обставлені очеретами соломи хутори видніються здалеку.

(скористайтеся зразком-роз'ясненням інстрекції, яка подається нижче

Зразок 1:

Був у Романовім садку повитий особливою таємничістю куток.

Міркуємо:

повитий особливою таємничістю — дієприкметниковий зворот; куток — означуване слово — іменник. (правило- слайди 15, 16) !!! Щоб означення стало відокремленим, міняємо місцями: зворот ставимо після означуваного слова

Перебудовуємо:

Був у Романовім садку куток, повитий особливою таємничістю.

Зразок 2:

Суворе й мовчазне місто спить.

Міркуємо:

Суворе, мовчазне – прикметники ; місто – означуване слово – іменник. (правило- слайд 20)

!!! Щоб означення стало відокремленим, <u>міняємо місцями:</u> **прикметники** ставимо **після означуваного слова.** В цьому реченні **коми за бажанням автора.**

Перебудовуємо:

Місто, суворе й мовчазне, спить.